

UCHWAŁA NR XXXII/183/2021
RADY POWIATU W ŚRODZIE ŚLĄSKIEJ

z dnia 25 marca 2021 r.

w sprawie zmiany UCHWAŁY nr XXX/172/2021 RADY POWIATU W ŚRODZIE ŚLĄSKIEJ z dnia 9 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia „Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy na lata 2021-2026”

Na podstawie art. 12 pkt 4, w związku z art. 4 ust. 1 pkt 3 i 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 920) oraz art. 6 ust 3 pkt 1 i 2, art. 6 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 218 ze zm.) Rada Powiatu w Środzie Śląskiej uchwala, co następuje:

§ 1. W Uchwale nr XXX/172/2021 Rady Powiatu w Środzie Śląskiej z dnia 9 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia „Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy na lata 2021-2026” określa się, że załącznik otrzymuje brzmienie „Załącznik nr. 1” i wprowadza się załącznik nr. 2 w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały zleca się Zarządowi Powiatu w Środzie Śląskiej.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Artur Bogucki

**Załącznik nr 2 do
Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy na
lata 2021-2026**

**Program korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących
przemoc w rodzinie w Powiecie Średzkim na lata 2021-2026**

Podejście skoncentrowane na rozwiązaniu.

I. Wstęp.

Podstawowym zadaniem programu korekcyjno-edukacyjnego jest zastosowanie oddziaływań edukacyjnych, socjalizacyjnych oraz psychologicznych, mających wpływ na zmianę postaw i zachowań osób stosujących przemoc. Podejmowane w ramach Programu działania zmierzają do nauczania sprawców przemocy domowej konstruktywnego rozwiązywania sporów bez użycia przemocy oraz zwiększenia ich zdolności do samokontroli zachowań agresywnych. Program ten jest rodzajem interwencji stosowanej wobec sprawców przemocy domowej. Interwencje oparte na realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych stanowią jedynie uzupełnienie całego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w którym podstawową rangę przypisuje się interwencjom karno-administracyjnym. Z doświadczeń wynika jednak, że samo ukaranie sprawcy poprzez skazanie go prawomocnym wyrokiem sądowym, bardzo rzadko przyczynia się do trwałej zmiany jego zachowania. Pierwszy wyrok wobec osób stosujących przemoc w rodzinie orzekany jest zazwyczaj w zawieszeniu, po czym sprawca powraca do środowiska rodzinnego, w którym stosował przemoc. Niejednokrotnie też decyduje się wtedy na działania odwetowe i znęca się nad swoimi bliskimi ze zdwojoną siłą. Możliwość realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych stwarza szansę na zapobieganie dalszym zachowaniom przemocowym. Uczestnicząc w Programie sprawca przemocy ma okazję do zmierzenia się ze swoim problemem i uświadomienia sobie, że relacje rodzinne mogą być oparte na szacunku do drugiej osoby. Ważne jest pytanie na ile osoba, która dopuściła się zachowań przemocowych, będzie chciała skorzystać z Programu i przyjąć odpowiedzialność za własne czyny. Ta kwestia pozostaje do decyzji uczestnika Programu.

II. Podstawa prawna.

Podstawą prawną do opracowania i realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie stanowi

* art. 6 ust. 4 pkt. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 ze zm.).

* Wojewódzki Ramowy Program Korekcyjno – Edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

* rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno – edukacyjne (Dz.U. Nr 50, poz.259)

III. Cele Programu.

Podstawowym celem działań programowych jest pomoc osobom stosującym przemoc w rodzinie w zaprzestaniu stosowania przemocy poprzez:

- 1) Powstrzymanie osoby stosującej przemoc w rodzinie przed dalszym stosowaniem tej przemocy.
- 2) Rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia w rodzinie.
- 3) Kształtowanie umiejętności w zakresie wychowywania dzieci bez używania przemocy w rodzinie.
- 4) Uznanie przez osobę stosującą przemoc w rodzinie swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy.
- 5) Zdobywanie i poszerzenie wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy w rodzinie.
- 6) Zdobywanie umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez stosowania przemocy.
- 7) Uzyskanie informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych.

IV. Podstawowe założenia programu.

Podstawowym priorytetem programu jest bezpieczeństwo ofiar przemocy domowej. Oznacza to, że wszelkie działania podejmowane wobec sprawców przemocy są podporządkowane zapewnieniu ochrony, bezpieczeństwa, autonomii i dobra osób krzywdzonych przez osoby

stosujące przemoc. Jednocześnie działania w ramach programu zapewniają poszanowanie godności osobistej sprawców przemocy. Tym samym program gwarantuje utrzymanie równowagi pomiędzy zachowaniem należytej troski o ofiary z poszanowaniem praw jednostki sprawców przemocy. Program zakłada również utrzymywanie współpracy z osobami prowadzącymi programy zajmującymi się pomaganiem ofiarom przemocy. Konstruując program przyjmujemy jako punkt wyjścia następującą definicję przemocy w rodzinie i przekonania dotyczące przemocy domowej.

Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, **przemoc w rodzinie** – jest to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przekonania dotyczące przemocy domowej:

- 1) przemoc domowa jest wyuczonym zachowaniem, które przynosi zyski i straty dla sprawcy,
- 2) przemoc domowa jest tolerowana i wzmacniana przez postawy i poglądy wielu ludzi często zakorzeniona jest we wzorach postępowania przekazywanych z pokolenia na pokolenie,
- 3) przemoc domowa jest szkodliwym i raniącym nadużywaniem siły i władzy oraz dążenia do kontrolowania małżonka, partnera, dziecka lub sytuacji rodzinnej,
- 4) można nauczyć się nie stosowania przemocy, nigdy nie należy godzić się na przemoc i rezygnować z jej powstrzymania,
- 5) stosowanie przemocy w żadnym przypadku nie może być usprawiedliwiane stwierdzeniem, że było skutkiem prowokacji ze strony ofiary,
- 6) korzenie przemocy domowej tkwią w stereotypach kulturowych i obyczajowych dotyczących płci, rasy, orientacji seksualnej, które usprawiedliwiają dyskryminację jednostek i grup społecznych,
- 7) stosowanie przemocy domowej jest wyborem, za który sprawca ponosi odpowiedzialność moralną i prawną.

V. Opis podejścia i realizacji programu.

„Podejście skoncentrowane na rozwiązaniach służy budowaniu rozwiązań, nie koncentruje się zatem na analizie problemu. Celem nie jest samo odkrywanie źródeł problemu, czy jego analiza, ale poszukiwanie najbardziej optymalnego rozwiązania dla sytuacji, w której klient się znalazł. Oczywistym jest, że rozwiązanie generowane jest na drodze procesu terapeutycznego przez samego klienta. Terapeuta nie ingeruje w te pomysły, chyba, że zagrażają życiu lub są niezgodne z prawem. Skutki terapii TSR są widoczne, mierzalne i mogą podlegać weryfikacji. Cele terapeutyczne podlegają pewnym zasadom: muszą być realne, mierzalne, ważne dla klienta, jasno sprecyzowane, określone w czasie, raczej małe niż duże, pozytywnie określone. W procesie terapeutycznym wydobywane są i wzmacniane zasoby klienta, jego mocne strony, siła do przewyższania trudności, mądrość. Jednym z głównych założeń jest jednak twierdzenie budzące opór terapeutów innych modeli, a mianowicie, że to klient jest ekspertem we własnym życiu, terapeuta tworzy relację równorzędną, nie uznaje się tu podejścia "górowania" nad klientem swoim autorytetem, wiedzą etc. Dla terapeuty TSR bardzo charakterystyczna jest postawa niewiedzy - my nie wiemy niczego lepiej i więcej, niż nasi klienci, bo to ich życia dotyczy terapia a to oni są największymi znawcami swojego życia. Tutaj nie ma gotowych recept i sztamowych rozwiązań, każdy klient jest inny, inna jest jego historia, problem i pomysły jego rozwiązania. A to, czym dysponuje wobec klienta terapeuta TSR to wiedza o procesie terapeutycznym, znajomość przydatnych technik, postawa życzliwego wsparcia i zainteresowania i nasza tajna broń - odpowiednio zadawane pytania.

Charakterystyczny jest tu także stosunek do oporu. W tradycyjnych ujęciach opór jest zjawiskiem naturalnym, podlega interpretacji i analizie. W TSR opór jest informacją dla terapeuty, że robi coś źle, że jego działania nie służą klientowi.

Perspektywa pracy terapeutycznej jest nakierowana na terażniejszość i przyszłość. Jeśli eksploruje się doświadczenia z przeszłości, zawsze robione jest to w kontekście poszukiwania mocnych stron, wyciągania cennych doświadczeń i radzenia sobie z wcześniejszymi niepowodzeniami. Pracuje się nad użytecznością przeszłego doświadczenia dla tego, co jest i co będzie.

Podstawowe założenia TSR w sposób istotny odbiegają od tego, co tradycyjnie jest kojarzone z terapią i pomaganiem. Otóż, z pewnym uproszczeniem można powiedzieć, że tradycyjna terapia bazuje na założeniu, że jednym z celów terapii jest dokonanie wglądu,

określenie i odreagowanie w bezpiecznym kontakcie terapeutycznym negatywnych uczuć, skonfrontowanie się z negatywną stroną swej osobowości, szukaniu przyczyn problemów, diagnozowaniu. Relacja taka ma zwykle charakter długoterminowy. Tymczasem podstawowe założenie opisywanego modelu można streścić następująco: koncentracja na pozytywach, rozwiązaniach, terażniejszości przyszłości w możliwie krótkim czasie (w TSR to klient wyznacza termin zakończenia sesji, przy czym zadaniem terapeuty jest nie doprowadzić do sytuacji swoistego uzależnienia klienta od relacji terapeutycznej. Aby to sprawdzić, zadaje się często pytania sondujące: "po czym poznasz, że nasze spotkania nie są już ci potrzebne", "co się musi wydarzyć, abyś wiedział, że już nie potrzebujesz naszych spotkań" itp.).

Praca w oparciu o te zasady pozwala na ujawnienie naturalnych potrzeb klientów, ukazując tym samym potencjalne cele, jakie klienci chcieliby osiągnąć. Wydobywa się i wzmacnia zasoby klientów, aby mieli wystarczająco dużo siły i motywacji do zrealizowania postawionych przed sobą celów i rozwiązań. Odwołania do przeszłości mają miejsce jedynie w kontekście poszukiwania **wyjątków od problemu**, które sugerują rozwiązania i stanowią wartościowe źródło informacji o posiadanych przez danego Klienta zasobach. Podyktowane jest to także przekonaniem, że **nigdy nie jest zawsze**, co oznacza, że bywają momenty, gdy nawet najgorsza rzeczywistość wygląda trochę lepiej. Tak więc otaczająca nas rzeczywistość ma charakter zmienny, a małe zmiany prowadzą do większych. Dlatego też w TSR praca terapeutyczna koncentruje się na określaniu małych kroków w kierunku realizacji celu, które znajdują oparcie w realnych możliwościach i zasobach klientów.

Podsumowanie podstawowych założeń TSR

- koncentracja na pozytywach, rozwiązaniach, terażniejszości i przyszłość, kierunek terapii wyznacza nie problem, a potrzeby;
- wyjątki od problemu sugerują stosowne rozwiązania, dają też klientom wzmocnienie - "skoro kiedyś było lepiej - może ten czas wróci?";
- nigdy nie jest zawsze - istnieją momenty gdy najgorsza rzeczywistość wygląda trochę lepiej;
- małe zmiany wywołują duże zmiany;
- klienci są pełni zasobów potrzebnych do znalezienia rozwiązania;
- klient jest ekspertem od swojego życia, czasami potrzebuje jednak wsparcia;

- opór jest sygnałem dla terapeuty, że podąża złą drogą;
- współpraca jest nieuchronna;
- nie trzeba znać szczegółów dotyczących problemu, aby go rozwiązać;
- klienci znają stosowne rozwiązania, oni określają cele terapii;
- istnieje wiele sposobów spojrzenia na daną sytuację, żaden nie jest bardziej właściwy niż inne”.¹

VI. Realizacja programu.

1. Czas realizacji programu

Program korekcyjno-edukacyjny na terenie powiatu średzkiego prowadzony będzie w latach 2021-2026.

2. Sposób i miejsce realizacji programu

Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie realizowany będzie w pomieszczeniach Starostwa Powiatowego w Środzie Śląskiej, przy ulicy Wrocławskiej 2 w Środzie Śląskiej, w terminie :

- od kwietnia do grudnia zajęcia będą miały charakter indywidualnych spotkań. Każdorazowo prowadzący program będzie pracował z uczestnikami łącznie 6 godzin.
- również od kwietnia do grudnia odbędą się spotkania o charakterze grupowym.

W/w złożenia są jednak ściśle uzależnione od ilości przyznanych środków finansowych z budżetu Państwa na ten cel.

3. Zawartość merytoryczna programu

Tematy:

- Definicja i typy przemocy aktywnej i biernej (fizyczna, psychiczna, emocjonalna, ekonomiczna, seksualna, symboliczna)
- Społeczne mechanizmy przemocy (stereotypy, przekonania społeczne, mity)

¹ Psychologia.net.pl Olga Świdarska

- Objawy przemocy
- Psychologiczne mechanizmy przemocy
- Zaprzeczanie przemocy
- Gry interpersonalne, manipulacje
- Transmisja międzypokoleniowa
- Mechanizmy przemocy związanej z płcią
- Przemoc wobec dzieci.
- Przemoc partnerska
- Przemoc wobec osób starszych
- Używanie substancji psychoaktywnych a przemoc
- Budowanie dobrych relacji interpersonalnych
- Szacunek wobec siebie i innych
- Nawroty w przemocy

W przypadku grupy korekcyjno-edukacyjnej dla rodziców należy poruszyć tematy takie jak:

- przemoc wobec dzieci (fizyczna, psychiczna, seksualna, zaniedbanie)
- komunikacja
- rola granic w wychowaniu
- konsekwencja; nagrody i kary
- czas spędzany z dzieckiem; modelowanie
- zachęcanie dziecka do współpracy oraz do samodzielności
- rozwiązywanie konfliktów
- radzenie sobie ze złością dziecka i własną
- etapy dorastania i dojrzewania, specyficzne zachowania dziecka wg psychologii rozwojowej
- alkohol i patologia życia rodzinnego.

4. Metodologia pracy zastosowana w indywidualnych i grupowych oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych

Proces opisywany jest w odniesieniu do procedury zastosowanej podczas sesji indywidualnej lub grupowej ze sprawcą/sprawcami. Rozpatrywany jest z punktu użyteczności dla uczestnika programu. W Podejściu Skoncentrowanym na Rozwiązaniu zastosowanie

formy pracy indywidualnej czy grupowej ma znaczenie o tyle o ile ma to znaczenie dla uczestnika/uczestników. Oznacza to, że udział sprawcy w pracy korygującej indywidualnej lub grupowej wiąże się z jego potrzebami i wyborem, jaki dokonuje, jeśli chodzi o jego udział w grupie czy w indywidualnych oddziaływaniach. Proces pracy w Podejściu Skoncentrowanym na Rozwiązaniu jest taki sam w pracy indywidualnej jak i w grupowej. Stosowane procedury zakładają stosowanie metod niekonfrontujących a opór uczestnika spostrzegają jako przeszkodę, którą należy omijać i jej zapobiegać. W Podejściu Skoncentrowanym na Rozwiązaniu duży nacisk kładzie się na pracę uczestnika w okresie pomiędzy sesjami. Oznacza to, że sprawca trenuje swoje umiejętności w swoim naturalnym środowisku i wówczas dokonuje istotnych postępów w pracy nad sobą.

Sesję rozpoczyna budowanie przez prowadzącego program, poczucia bezpieczeństwa i zaufanie sprawcy. Należy tu podkreślić, że nie ma to nic wspólnego z tzw. usprawiedliwianiem stosowania przemocy przez sprawcę. Jest to natomiast pierwszy krok do „oddzielenia” człowieka od jego zachowania, co ma ułatwić wydobywanie zasobów uczestnika a w konsekwencji powstrzymać przemoc. Budowaniu bezpieczeństwa i zaufania służy rozmowa wolna od problemów. Oznacza to, że pierwsze pytania skupiają się na mocnych stronach uczestnika i odnoszą się do jego umiejętności i osiągnięć życiowych. Kiedy prowadzący rozpozna że uczestnik z absolutnym poczuciem bezpieczeństwa jest w stanie współpracować, kończy rozmowę wolną od problemów.

Następnie prowadzący nawiązuje do problemu, który spowodował skontaktowanie się sprawcy z programem. Nawiązanie takie nie służy prowadzącemu gdyż pracując w Podejściu Skoncentrowanym na Rozwiązaniu skupia się on na postępie i poprawie zamiast na problemach. Nawiązanie do problemu potrzebne jest uczestnikowi, aby ujawnił decyzję o zmianie i w ten sposób zrobił krok do przodu.

Kolejnym etapem pracy jest formułowanie przez uczestnika celu pracy nad sobą w programie. To sprawca ma wiedzieć, do czego dąży i dlatego prowadzący pomaga mu opisać to, do czego sprawca zmierza. Dobrze sformułowany cel powinien być:

- 1) Ważny dla uczestnika.
- 2) Mały.
- 3) Konkretny, szczegółowy i dotyczący zachowania.
- 4) Powinien się charakteryzować występowaniem jakiejś cechy np. jakiegoś zachowania, zamiast nieobecnością problemu np. brakiem agresji.
- 5) Musi określać raczej początek niż koniec, czyli pierwsze małe kroki uczestnika.

- 6) Winien być realistyczny i osiągalny w kontekście życia uczestnika.
- 7) Postrzegany jako wymagający „ciężkiej pracy”.
- 8) Jeśli uczestnikowi trudno jest sformułować cel prowadzący pyta o wyjątki czyli sytuacje w których uczestnik osiągnął choćby minimalny sukces w kontekście tego co spostrzega jako problem.

Jeśli uczestnik jest gotowy wziąć odpowiedzialność za zmiany prowadzący zadaje pytanie o cud. Umożliwia to nakierowanie uczestnika na sytuacje w przyszłości, kiedy problem będzie rozwiązany i będzie można zakończyć udział w programie.

Innym elementem pracy ze sprawcą są pytania o relacje. Prowadzący pokazuje poprzez nie uczestnikowi, że jego pozytywne zmiany wywołują pozytywne zmiany otoczenia, co wzmacnia jego zmiany. Pytania o relacje mogą być używane przy ustalaniu celu, pytaniu o cud i wyjątki.

Istotnym elementem procesu pracy ze sprawcą w Podejściu Skoncentrowanym na Rozwiązaniu jest pytanie o skalę. Jest ono wskaźnikiem postępów (pozwala zobaczyć jak blisko jest do celu) i umożliwia uczestnikowi wziąć odpowiedzialność za ocenę procesu. Kiedy uczestnik oceni własny postęp to łatwiej mu określić swój następny krok, który również dokonywany jest na skali. Zaplanowanie następnego kroku przez uczestnika kończy ten element procesu pracy ze sprawcą.

Ostatnim etapem pracy w procesie jednej sesji lub jednego spotkania grupowego jest przekazanie uczestnikowi/uczestnikom kluczowych informacji zwrotnych w formie komplementów odnoszących do zasobów uczestnika i poszerzających je w kontekście tej sesji. Oczywiście informacje zwrotne w formie komplementów są stosowane w trakcie całego procesu, jednak kończące sesję mają szczególne znaczenie dla uczestnika, jeśli chodzi o jego dalszą pracę między spotkaniami. Komplementy w tym przypadku nie mają nic wspólnego z tolerowaniem przemocy, lecz są afirmacją sposobu, w jaki uczestnik spostrzega siebie samego, co redukuje trudność w przyznawaniu się do porażek i tym samym zwiększa skuteczność w pracy korygującej. Przekazywaniu komplementów w całym procesie pracy ze sprawcą towarzyszy przekazywanie treści edukacyjnych jednak w taki sposób, aby one nie wzmacniały oporu sprawcy, lecz pomagały uzyskiwać przez niego postęp w pracy nad sobą. Na koniec uczestnik otrzymuje zadanie do wykonania w okresie pomiędzy sesjami. Każda kolejna sesja indywidualna lub spotkanie grupowe rozpoczyna się od pytań badających postęp/poprawę, jakie nastąpiły w okresie pomiędzy sesjami. Badanie postępu lub zmiany buduje przekonanie uczestnika o zmienności życia i tym samym nadzieję na poprawę. W sytuacjach, kiedy uczestnik opowiada o porażkach to prowadzący przeformułuje je

w sukces. Dla osób w głębokim kryzysie stosuje się pytania o radzenie sobie. „Obwinianie” uczestnika za jego osiągnięcia służy odkryciu, a następnie spożytkowaniu tego, co sprawca zrobił, żeby przetrwać kryzys. W kolejnych sesjach stosuje się skalowanie po to, aby uczestnik zobaczył, co działa, aby iść do przodu. Kiedy prowadzący usłyszy co uczestnik może zrobić dalej wówczas sesja jest wyczerpana.

W pracy grupowej ponadto prowadzący wykorzystuje zasoby uczestników w kontekście interpersonalnym. Oznacza to że pożytkuje to wszystko co wiąże się z kompetencjami społecznymi każdego ze sprawców powierzając zadania na współprowadzenie zajęć, samodzielne negocjowanie celów i poszerzanie zasobów, samokształcenie i samopomoc. Umożliwia samorealizację i trenowanie umiejętności uczestników w aspekcie społecznym. Wykorzystuje do tego pracę w parach, małych zespołach, na forum małego zespołu lub całej grupy, przerwy w formalnej pracy. Wszystko to odbywa się w poszanowaniu autonomiczności decyzji każdego z uczestników.

W Podejściu Skoncentrowanym na Rozwiązaniu prowadzący zajęcia grupowe lub indywidualne zakłada postęp w pracy korygującej osób uczestniczących w programie. Wychodząc z tego założenia skupia się na najdrobniejszych osiągnięciach uczestników zamiast przygotowywać ich na porażki, destrukcyjne zachowanie lub kontynuowanie krzywdzenia. Takie negatywne zachowania sprawców oczywiście mogą wystąpić i prowadzący jest odpowiedzialny za to aby interweniować wobec nich łącznie z wykorzystaniem narzędzi prawnych. Interwencja taka charakteryzuje się jednak dostosowaniem do konkretnej sytuacji i koncentracją na spożytkowaniu interwencji do wzmocnienia postępu i poszerzaniu zasobów sprawcy, który złamał normy i zasady współżycia społecznego.

W Podejściu Skoncentrowanym na Rozwiązaniu kluczową zasadą jest podążanie za uczestnikiem. Oznacza to, że sprawca dysponuje kompetencjami do powstrzymania przemocy, lecz może sobie z tego nie zdawać sprawy. Prowadzący w całym procesie pracy (od pierwszego kontaktu) pomaga mu odkrywać te kompetencje. Odkrywając je musi tak to robić, aby paradoksalnie ich nie ograniczyć. Ograniczanie wiąże się z przekonywaniem, nakłanianiem, „popychaniem” sprawcy do celu, który prowadzący spostrzega jak potrzebny uczestnikowi. Natomiast odkrywaniu kompetencji uczestnika pomaga skupianie się właśnie na nich zamiast na planowaniu, reżyserowaniu i przewidywaniu za sprawcę, co powinien zrobić, aby nastąpił postęp. W związku z tym im bardziej uszczegółowione procedury pracy, (które mogą dawać poczucie bezpieczeństwa prowadzącemu) tym większe ograniczanie możliwości generowania rozwiązań przez uczestnika. Reasumując w procesie pracy ze

sprawcą w Podejściu Skoncentrowanym na Rozwiązaniu o wiele ciężiej ma pracować sprawca niż prowadzący.

5. Indywidualne i grupowe oddziaływania korekcyjno - edukacyjne.

Indywidualne i grupowe oddziaływania korekcyjno - edukacyjne obejmujące diagnozę sytuacji rodzinnej i prawnej kandydata, rozpoczynają też proces zmian postaw i zachowań przemocowych. Należy pamiętać że w Podejściu Skoncentrowanym na Rozwiązaniu diagnozuje się wyłącznie zasoby uczestnika, które można pożytkować w zwiększaniu skuteczności pracy korekcyjnej. W przypadku przemocy domowej bardzo ważne jest jednak rozpoznanie i monitorowanie poziomu zagrożenia jakie wyraża osoba krzywdzona. W związku z tym powinno się badać ten poziom aby odpowiednio do niego interweniować w trakcie oddziaływań korekcyjnych. Praca w Podejściu Skoncentrowanym na Rozwiązaniu przewiduje już podczas pierwszego kontaktu ze sprawcą taki dobór metod pracy z nim, aby zapobiec wywoływaniu oporu. Kluczowe staje się wówczas wydobywanie i poszerzanie zasobów potrzebnych do osiągnięcia celów pracy korekcyjnej zamiast konfrontowanie sprawcy z obszarami destrukcji, które wywołał. W związku z tym reguły uczestnictwa w programie powinny być wspólnie ze sprawcą kreowane w trakcie trwania programu i dostosowywane do jego indywidualnych kompetencji, tak aby służyły zwiększaniu skuteczności pracy korekcyjnej.

Formułowanie celów pracy nad sobą są dokonywane przez każdego uczestnika w sposób zindywidualizowany i każdy robi to inaczej. Każdy też w niepowtarzalny sposób osiąga sformułowany dla siebie cel. W związku z tym sprawca kończy program, kiedy osiągnie rzeczywisty, wcześniej sformułowany cel pracy nad sobą. Kiedy zdecyduje się opuścić program zanim osiągnął cel można uznać że przerwał program. Reasumując - czas uczestnictwa w programie jest zróżnicowany w zależności od tempa pracy każdego z uczestników ich zaangażowania w pracy nad sobą i zasobów, które wniósł rozpoczynając uczestnictwo w programie.

Skuteczne na tym etapie jest rozpoznanie a następnie wydobywanie i poszerzanie już istniejących zasobów uczestnika niezbędnych do skorygowania przekonań i postaw przy pomocy których sprawca usprawiedliwia stosowanie przemocy. Promowane na tym etapie będą wartości i postawy, które stanowią konstruktywną alternatywę wobec postaw wspierających przemoc. Uczestnik uzyska także możliwość ćwiczenia nowych

konstruktywnych form myślenia i reagowania na rzecz utrzymywania egalitarnych relacji międzyludzkich bez przemocy. Indywidualne oddziaływania korekcyjno - edukacyjne odwołując się do zasady brzytwy Ockhama i „wyjątków” Milтона Ericssona będą wykorzystywały pozytywny potencjał sprawcy tak aby powstrzymać go od dalszego stosowania przemocy. Umożliwią mu też rozwijanie umiejętności samokontroli i współzycia w rodzinie. Jeśli stosowanie przemocy będzie dotyczyło dzieci to indywidualne oddziaływania korekcyjno – edukacyjne pozwolą sprawcy na kształtowanie umiejętności w zakresie wychowywania dzieci bez używania przemocy. Kluczowym momentem w pracy ze sprawcą będzie uznanie przez niego faktu stosowania przemocy. Moment ten umożliwi przejście z relacji „przymusowych”, „odwiedzin” lub „uskarżania” do relacji „współpracy”. To w konsekwencji pozwoli mu na zdobycie i poszerzenie wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy w rodzinie. Kolejnym istotnym elementem indywidualnych oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych będzie rozwijanie przez sprawcę umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez stosowania przemocy. Ostatnim etapem pracy ze sprawcą będzie umożliwienie mu uzyskania informacji na temat korzystania przez niego z odpowiednich form psychoterapii jako kontynuacji pracy nad sobą.

6. Nabór i selekcja uczestników

Uczestnikami programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy domowej mogą być osoby kierowane przez sąd, policję, zespoły interdyscyplinarne, straż miejską, instytucje pomocowe, kuratorów, pracowników socjalnych, pedagogów, psychologów z poradni, przedszkoli, szkół, placówek opiekuńczo-wychowawczych i innych instytucji, oraz przez każdego profesjonalistę, który zdiagnozuje daną osobę jako sprawcę przemocy domowej. Także osoby, które zostały zmotywowane do uczestnictwa w tych programach przez rodzinę lub osobiste rozpoznanie problemu.

Nabór i selekcja dokonywana będzie przez terapeutę prowadzącego program korekcyjno - edukacyjny w ścisłej współpracy z pracownikami instytucji i organizacji zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie podczas indywidualnych konsultacji na terenie tych instytucji lub/i w miejscu zamieszkania osób stosujących przemoc. Z programu mogą być eliminowane osoby z poważnymi zaburzeniami emocjonalnymi w szczególności z zaburzeniami osobowości antyspołecznej oraz zaburzeniami osobowości pogranicznej. Osobę stosującą przemoc w rodzinie, wobec której zostanie rozpoznane uzależnienie od

alkoholu lub narkotyków i innych środków odurzających, substancji psychotropowych albo środków zastępczych, kierowane będą w pierwszej kolejności na terapię uzależnienia.

7. Współpraca z osobami krzywdzonymi

Celem współpracy z osobami krzywdzonymi jest zapewnienie im bezpieczeństwa poprzez uzyskanie informacji na temat doznawanej przez nie przemocy oraz ocena stopnia zagrożenia przez sprawcę. Informacje, które zostaną uzyskane w trakcie spotkania nie mogą być w żaden sposób ujawnione sprawcy przemocy domowej. Należy je zabezpieczyć w szczególny sposób.

W przypadku dzieci jako ofiar przemocy informacje uzyskujemy od opiekunów lub instytucji, takich jak: szkoła, przedszkole, inne placówki opiekuńcze, kurator, OPS i inne.

- Kontakt z osobą krzywdzoną może być osobisty (spotkanie z terapeutą prowadzącym program lub z inną osobą do tego przygotowaną). Informacje muszą być zabezpieczone przed jakąkolwiek możliwością ujawnienia sprawcy.
- Kontakt z osobą krzywdzoną może odbywać się na terenie instytucji przeznaczonej do tego celu lub w domu osoby krzywdzonej.
- Kontakt z osobą krzywdzoną może być podejmowany drogą telefoniczną, mailową lub inną.
- Osoba krzywdzona ma prawo odmówić kontaktu.

VII. Źródła finansowania.

Opracowanie i realizacja programów korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie należy do zadań w zakresie administracji rządowej realizowanych przez powiat. Środki na realizację i obsługę tego zadania, zapewnia więc budżet państwa. W związku z tym, planowanie wydatków następuje na poziomie powiatów rokrocznie, a realizacja programu uzależniona jest od wysokości Śródków przekazanych samorządowi powiatowemu z budżetu państwa na ten cel.

VII. Monitoring.

Monitoringowi podlegają zachowania przemocowe stosowane przez sprawcę przemocy domowej, który jest uczestnikiem programu.

Monitoring jest prowadzony w trakcie uczestnictwa w programie do trzech lat po jego zakończeniu.

- Badanie występowania przemocy domowej w trakcie uczestnictwa sprawcy w programie – minimum 2 razy
- Badanie występowania przemocy po zakończeniu programu – minimum 1 raz.
- Monitoring przeprowadza osoba prowadząca program, inna osoba lub podmiot wyznaczony do tego zadania.
- Intensywność monitoringu zależy od osoby prowadzącej program. Wskazaniem do częstszego monitoringu jest oceniany przez osobę prowadzącą program lub inne służby poziom zagrożenia stwarzany przez sprawcę wobec ofiar.
- Monitoring może być prowadzony we współpracy z innymi służbami: policją, kuratorami, pracownikami socjalnymi, asystentami rodziny i innymi.

VIII. Zagrożenia realizacji programu.

Program korekcyjno – edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie realizowany przez Powiatowe Centrum pomocy Rodzinie w Środzie Śląskiej, to ułożony w określonym czasie ciąg działań zmierzających do wybranej, specyficznej grupy odbiorców wymagających zaangażowania środków rzeczowych, ludzkich i finansowych. Realizacja założeń programowych wiąże się nierozdzielnie z ryzykiem wystąpienia zjawisk czy działań, które mogą mieć negatywne skutki dla przebiegu całego programu lub jego poszczególnych części. Najistotniejsze zagrożenia wiążą się z brakiem wystarczającej ilości zewnętrznych środków, finansowych, od których realizacja programu jest zależna. Ponadto, zagrożeniem dla programu może być brak dostatecznego zainteresowania adresatów uczestnictwem w jego działaniach.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Artur Bogucki

